

300 років від дня народження Григорія Савича Сковороди

*Благословенні ви, сліди,
Не змиті вічності дощами,
Мандрівника Сковороди
З припорошеними саквами,
Що до цілющої води,
Простує, занедбавши храми.*

Максим Рильський

Григорій Сковорода

03 грудня 2022 року Україна святкує день народження Григорія Сковороди та урочисто відзначає його 300-річчя.

Одним з найцікавіших творів, залишених нам Г. С. Сковородою, є його власне життя; воно має виразне громадське звучання, що зобов'язує нас уважно вивчити його на тлі того часу, коли жив і творив найвидатніший український філософ-письменник XVIII століття.

Народився Григорій Савич Сковорода 03 грудня 1722 року в селі Чорнухи Лубенського полку на Полтавщині, в сім'ї малоземельного козака. Початкову освіту отримав у сільській школі, далі вчився в Києво-Могилянській академії. Деякий час Сковорода викладав поетику в Переяславській семінарії.

У Сковороди завжди вражала подиву гідна цілісність натури й принциповість. Через це його спокушали високими світськими посадами, з наміром ізолювати від людей.

Літературна творчість Григорія Сковороди почалася в селі Коврай (нині село Золотоніського району Черкаської області), де він працював домашнім вчителем. У Ковряях написав перші вірші, згодом включені до збірника «Сад божественних пісень». Подальше життя письменника пов'язане зі Слобожанщиною, а саме: з викладацькою діяльністю в Харківському колегіумі та мандрями по Слобожанській Україні. Багато віршів написав Сковорода працюючи викладачем в колегіумі. Також були створені вірші та прозові байки старокнижною українською і латинською мовами. Мандри по Слобожанщині зайняли останні 25 років життя письменника-мислителя. Саме в цей період були створені його основні філософські твори-трактати, діалоги та притчі. З написаних у різні періоди життя віршів він уклав збірник «Сад божественних пісней». Створені частково в 60-ті, частково у 70-ті роки байки, що у 1774 році були об'єднані в збірник «Басни Харковскія». Помер Сковорода 03 листопада 1794 року в селі Іванівці на Харківщині (нині село Сковородинівка Золочивського району).

У своїй творчості Сковорода проголошував ідеї гуманізму, любов до рідного народу і ненависть до його гнобителів, просвіщав світле майбутнє своїй Батьківщині. І саме тому кращі твори письменника не втратили своєї життєвості, пізнавального і естетичного значення в наші дні.

З нагоди відзначенні 300-річчя з дня народження Григорія Савича Сковороди управління архівної справи Дніпровської міської ради спільно з Комунальним закладом освіти «Середня загальноосвітня школа № 51» Дніпровської міської ради підготувало онлайн-виставку.

Г. Сковорода

Про Григорія Сковороду писали поети та велетні українського письменства. Їх ставлення до мислителя можна відразу відчутти в написаних віршах та висловах:

Дороги йшли, врізалися з розгону
У племена, Помпеї, города...
Сивіли і відходили Платони,
І формули слідів читав Сковорода.
(Б. Олійник, «Дорога»)

Хай прикладаються прочани
До переляканих ікон,
Хай прорікає Первозванний
Царів, панів, корону й трон, -
Та з палицею пілігрима
У нові села й городи
Прямує тінь неуголима
Григорія Сковороди.
(М. Рильський, «Китаїв»)

І, виламавши палицю із тину,
Він темними байраками пішов
Кріпацьким дітям викладають латину,
Бентежити думками рабську кров.
(Д. Павличко, «Сковорода»)

Давно те діялось . Ще в школі,
Таки в учителя-дяка,
Гарненько вкравду п'ятака –
Бо я було трохи не голе, -
Таке убоге – та й куплю
Паперу аркуш. І зроблю
Маленьку книжечку.
Хрестами
І візерунками з квітками
Кругом листочки обведу
Та й списую Сковороду...
(Т. Шевченко)

Ти чуєш, Дніпре, ріко-хліборобе!
Ще перший розум наш – Сковорода
Григорій –
До тебе йшов у думнім щасті-горі...
(М. Вінграновський, «Індустріальний сонет»)

Сковорода був і є цілком новим явищем в українській літературі з погляду освіти, широти поглядів і глибини думок (І. Франко).

І сама постать Сковороди, - настільки вона глибоко увійшла у свідомість народу українського та митців його, що її беруть уже за центральну, за дійову собу в свої твори наші письменники та художники, - беруть як друга пригноблених, як полум'яного патріота, як гуманіста
(П. Тичина)

19 травня цього року, до 300-річчя видатного українського мислителя у нашому місті презентували книгу «Григорій Сковорода «Світ ловив мене...». Це найбільш повна та науково зважена збірка творів мислителя та поета видана за ініціативи Дніпропетровської ОВА.

Видавництво “Фоліо” працювало над книгою півтора роки. До неї увійшли збірки творів Сковороди, зокрема “Сад божественних пісень”, “Філософські казки” та байки. Назву обрали з найвідомішої цитати філософа: “Світ ловив мене, та не спіймав”. За словами генерального директора видавництва “Фоліо” Олександра Красовицького, лишили тільки частину фрази, аби кожен читач міг розшифрувати її по-своєму.

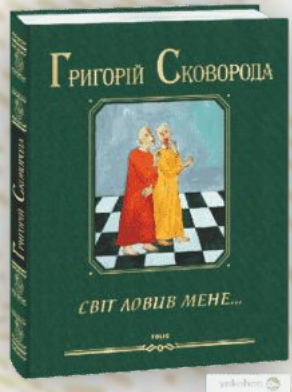
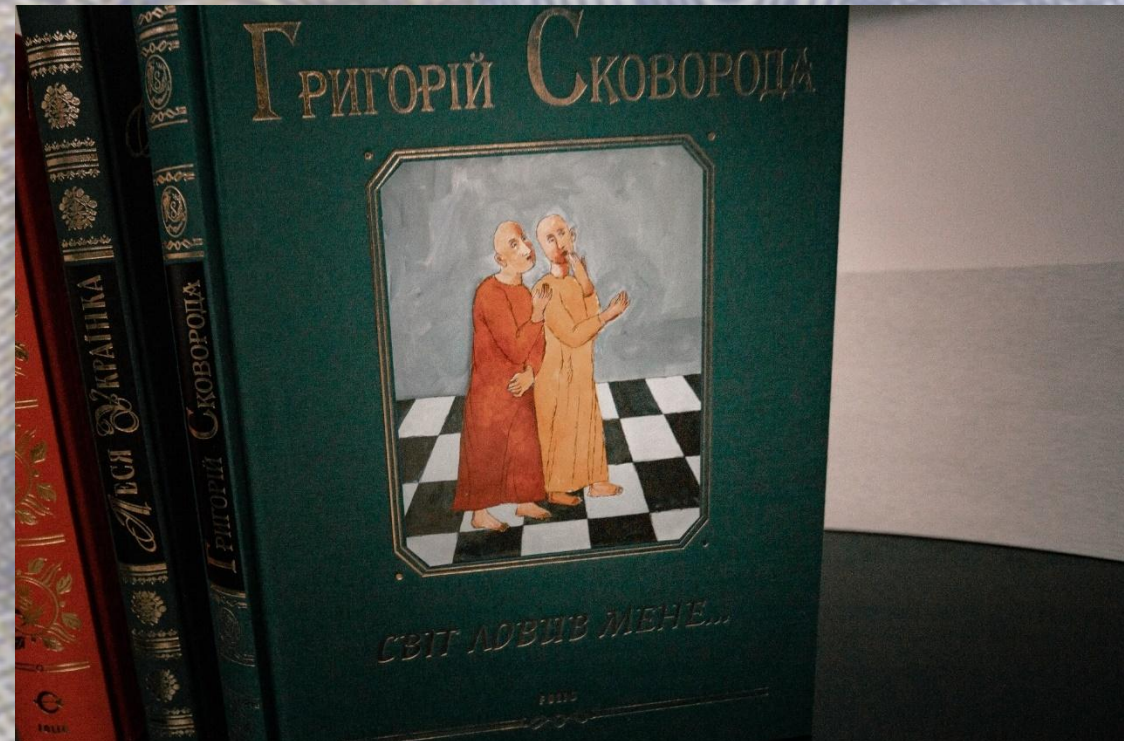
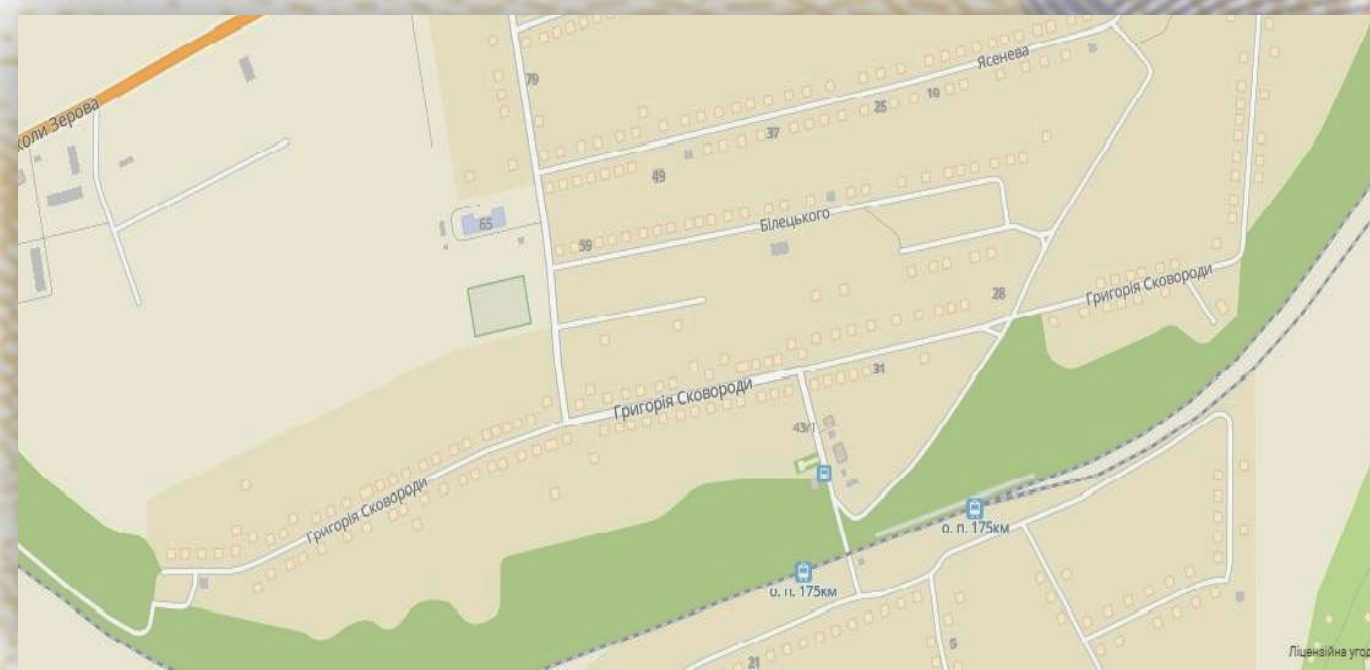
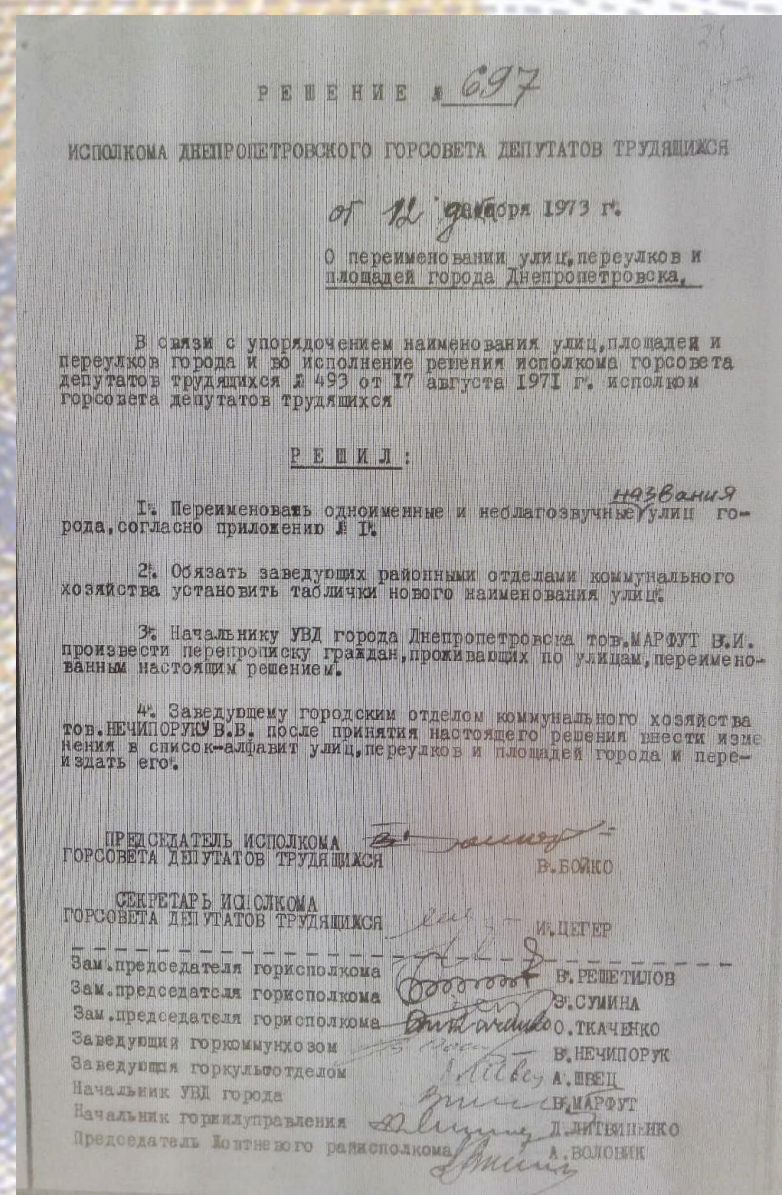

Фото: пресслужба міської ради Дніпра

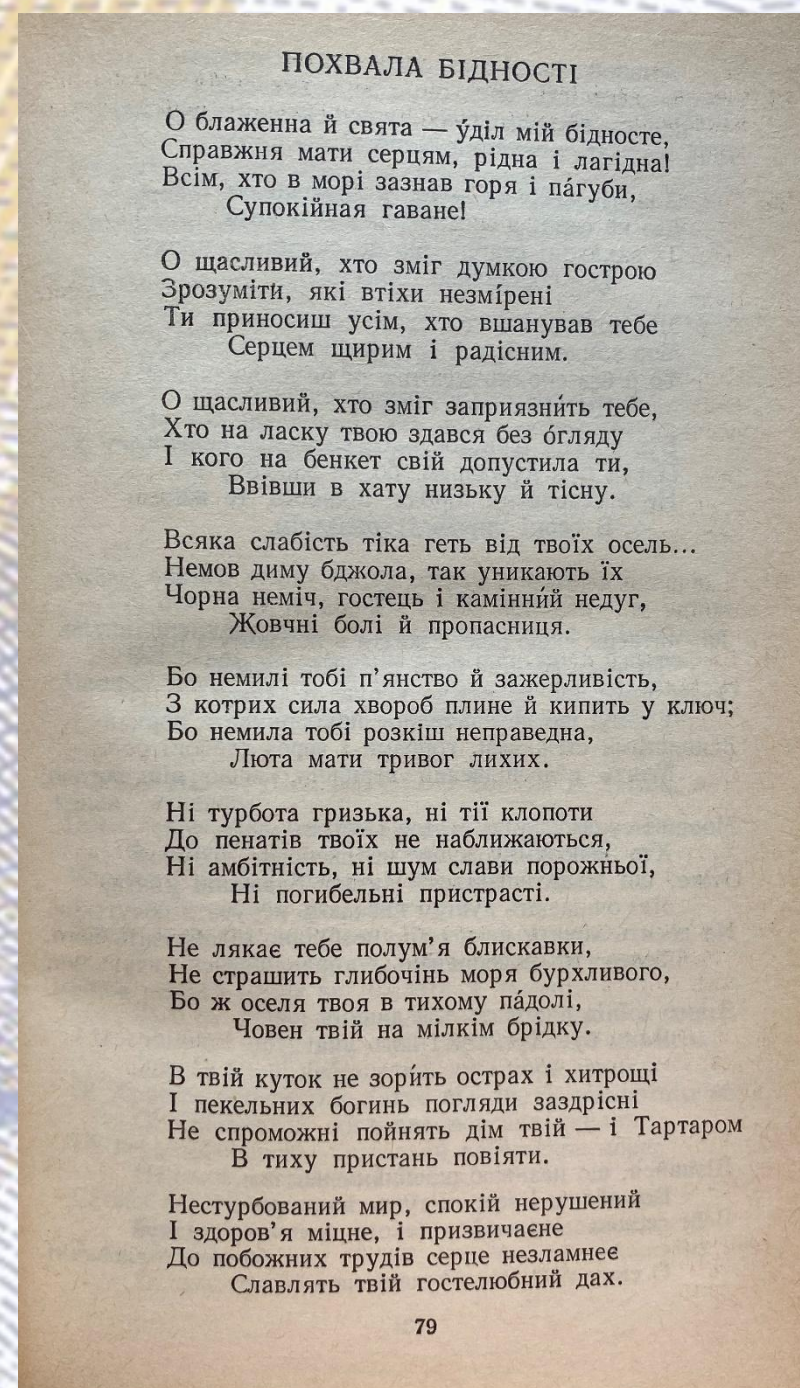
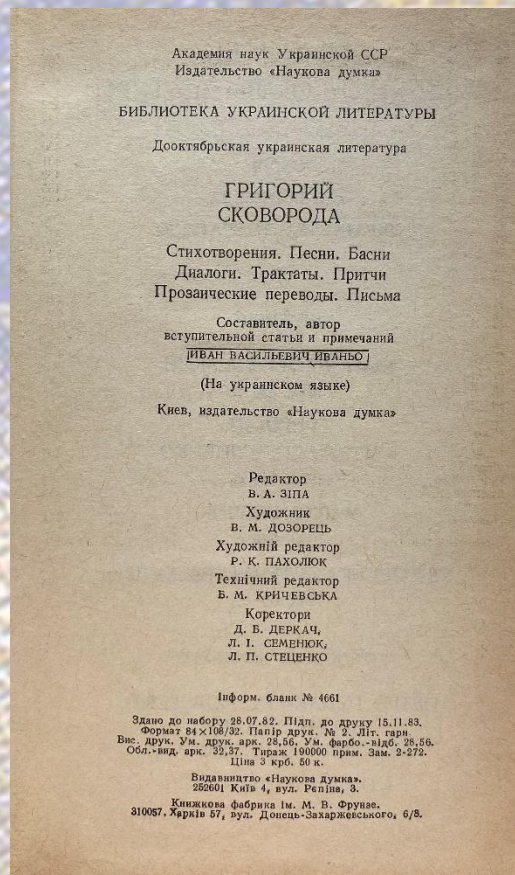
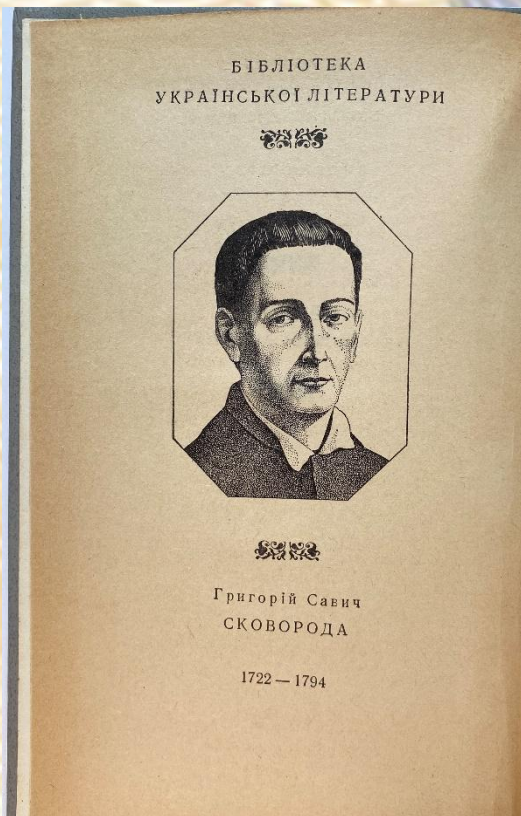
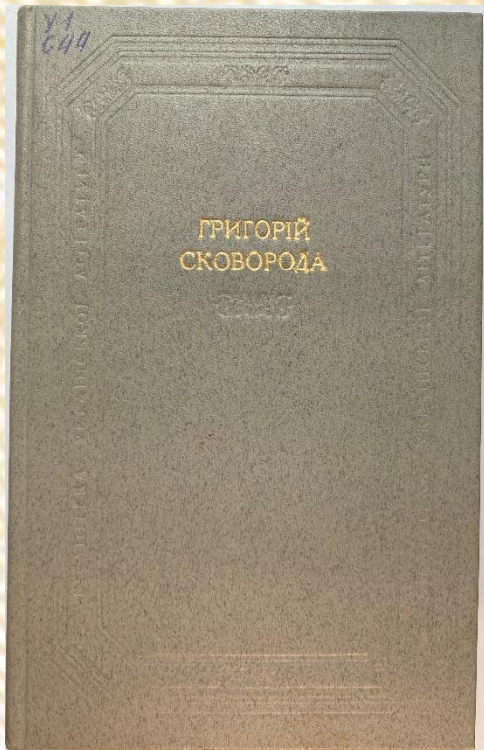
На честь Григорія Савича Сковороди названо вулиці і бульвар у 27 населених пунктах України.
 У нашому місті Дніпрі вулицю “Раздельную” перейменували на вулицю Григорія Сковороди ще у 1973 році.

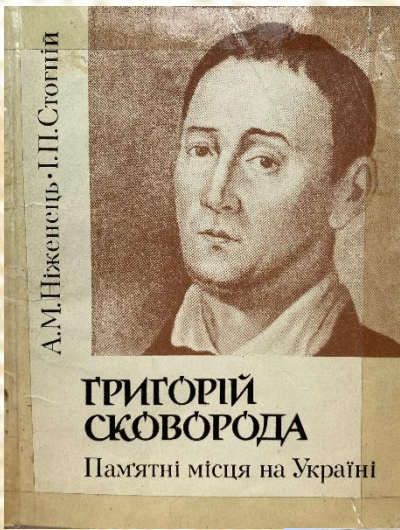
Скан-копія рішення виконавчого комітету Дніпровської міської ради депутатів трудящих від 12.12.1973 № 697

Документи Комунального закладу освіти
«Середня загальноосвітня школа № 51»
Дніпровської міської ради

Григорій Сковорода. Вірші. Пісні. Байки. Діалоги. Трактати. Притчі.
Прозові переклади. Листи/ за ред. В. І. Шинкарук. - Київ:Видавництво
“Наукова думка”, 1983. - 541 с.

Григорій Сковорода
 Анастасія Максимівна Ніженець
 Іван Петрович Стогній

ГРИГОРИЙ СКОВОРОДА
 Памятные места на Украине
 (на украинском языке)

Київ, видавництво «Наукова думка»

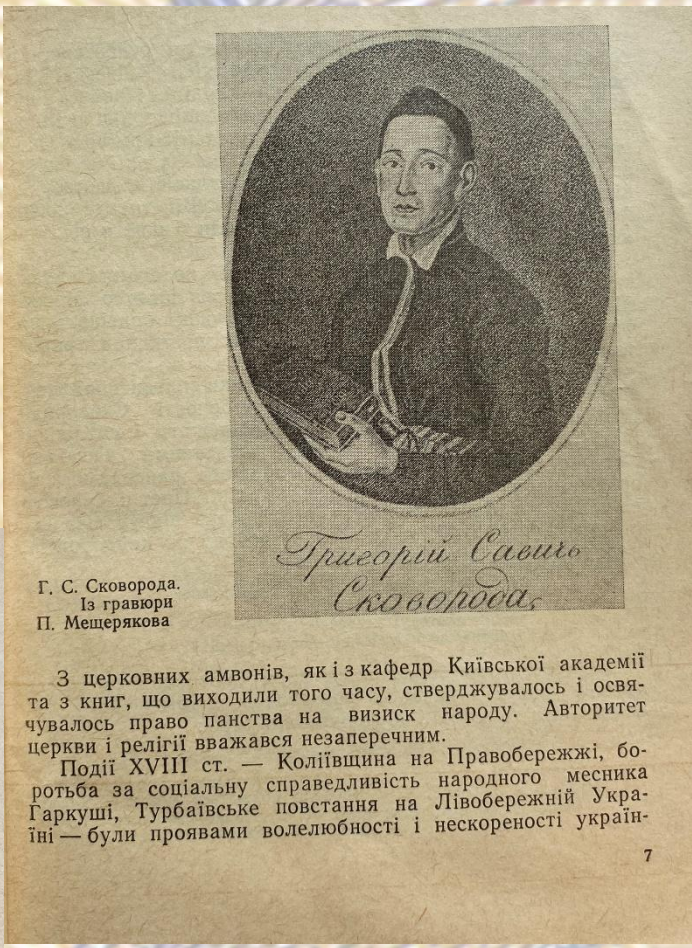
Друкється за рішенням Вченої ради Інституту філософії АН УРСР та Редакційної колегії науково-популярної літератури АН УРСР

Редактор В. П. Плачинда
 Художній редактор І. В. Козій
 Оформлення художника Б. І. Бродського
 Технічний редактор Т. С. Брезняк
 Коректори Л. І. Ноур, З. А. Єрохіна

Інформ. бланк № 6357
 Подано до складання 16. 07. 84. Підп. до друку 29. 10. 84. БФ 03504. Формат 70х108/32. Папір кн.-журн. Літ. гарн. Вис. друк. Ум. друк. арк. 4,2. Ум. фарбо-відб. 4,46. Обл.-вид. арк. 4,23. Тираж 10000 пр. Зам. 3,74. Ціна 15 к.

Видавництво «Наукова думка».
 252601 Київ 4, вул. Рєпіна, 3.
 Обласна книжкова друкарня, 290000 Львів, вул. Стефаника, 11.

На сторінках обкладинки:
 1. Фрагмент портрета Григорія Сковорода невідомого художника XVIII ст. з Переяслав-Хмельницького історичного музею
 2. Меморіальна сагиба Григорія Сковороди в Чорнухах, Інтер'єр хати, в якій народився Григорій Сковорода
 3. Пам'ятник Григорію Сковороді в Лохвиці. Скульптор І. П. Казалерідзе
 4. Пам'ятна ювілейна медаль. Скульптор Г. П. Кальченко

З церковних амвонів, як і з кафедр Київської академії та з книг, що виходили того часу, стверджувалось і освячувалось право панства на визиск народу. Авторитет церкви і релігії вважався незаперечним.

Події XVIII ст. — Коліївщина на Правобережжі, боротьба за соціальну справедливість народного месника Гаркуші, Турбаївське повстання на Лівобережній Україні — були проявами волелюбності і нескореності україн-

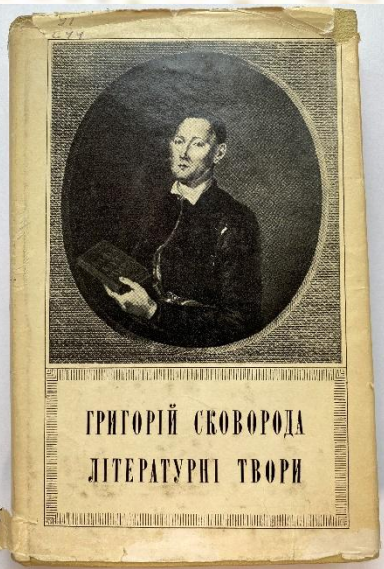

Сучасний вигляд колишньої Київської академії

У Київській академії освіту здобували діти представників різних верств населення. З академії виходили освічені люди багатьох спеціальностей. Більшість закінчувала освіту філософським класом. Богословський клас закінчували особи, що мали на меті духовну кар'єру. Вивчалась в академії і медицина. Найбільшу увагу надавали гуманітарним наукам, а також різним видам мистецтва, зокрема музиці й хоровому співу.

Отже, з Київської академією тісно пов'язане ім'я видатного українського філософа-гуманіста, поета, педагога і музиканта Григорія Савича Сковороди.

Рештки хати, в якій жив Г. С. Сковорода, працюючи в Харківському колегіумі.

ПѢСНЬ 17-я

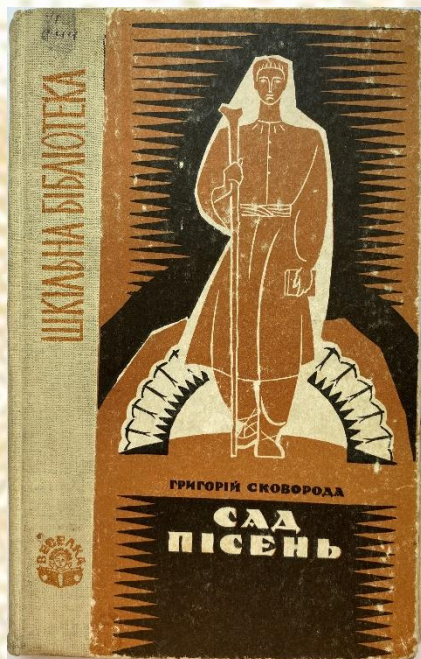
Житейское море, воздвигаемое зря и проч.

Видя житія сего я горе,
Кипяще, как Чермное море,
Вихром скорбей, напастей, бѣд,
Разслаб, ужаснулся, поблѣд,
О горе сущим в нем!

Возвратил я бѣдный бѣг мой вскорѣ,
Чтоб не скрытись с фараоном в морѣ.
Се к пристани тихой бѣжу
И воплем плачевным глашу,
Воздѣв горѣ руцѣ.

О Христе! не даждь сотлѣть во адѣ!
Даждь мнѣ в твоєм жить небесном градѣ,
Да не повлечет мя в свой слѣд,
Блудница мір, сей темный свѣт!
О милости бездна!

К о н е ц .

6 Григорій Сковорода

DE LIBERTATE ¹

Що є свобода? Добро в ній яке?
Кажуть, неначе воно золотее?
Ні ж бо, не злотне: зрівнявши все злото,
Проти свободи воно лиш болото.
О, якби в дурні мені не пошитись,
Щоб без свободи не міг я лишитись.
Слава навіки буде з тобою,
Вольності отче, Богдане-герою!

¹ Про свободу (лат.)

АФОРИЗМИ Г. С. СКОВОРОДИ

Хто думає про науку, той любить її, а хто її любить, той ніколи не перестає вчитися, хоча б зовні він і здавався бездіяльним.

Ні про що не турбуватись, ні за чим не турбуватись — значить, не жити, а бути мертвим, адже турбота — рух душі, а життя — се рух.

Що може бути солодше за те, коли любить і прагне до тебе добра душа?

Надмір породжує пересит, пересит — нудьгу, нудьга ж — душевну тугу, а хто хворіє на се, того не назвеш здоровим.

Любов виникає з любові; коли хочу, щоб мене любили, я сам перший люблю.

Хіба розумно чинить той, хто, починаючи довгий шлях, в ході не дотримує міри?

Як купці вживають застережних заходів, аби у вигляді добрих товарів не придбати поганих і зіпсутих,

Григорій Сковорода "Сад пісень" вибрані твори/ за ред. Андрущенко В. Я., Бичко В. В., Коваленко Н. Д., Острик М. М, Панч П. Й., Шевченко М. Є. - Київ: - Видавництво дитячої літератури «Веселка», 1968 - 185 с.

Григорій Савич Сковорода

(1722—1794)

Видатний український мандрований філософ і поет доби пізнього українського літературного бароко. Літературна спадщина порівняно невелика за обсягом: збірка написаних у різний час поезій «Сад божественних пісень» (1785), збірка «Харківські байки», півтора десятка філософських трактатів та діалогів («Початкові двері до християнського доброго життя» (1766), «Нарцис» (1767), «Розмова, що зветься двоє», «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті», «Кільце», «Алфавіт, або Буквар миру» тощо), притчі «Вдячний Еродій» та «Убогий Жайворонок» (обидві — 1787), переклади з Горация, Плутарха, Цицерона, інших популярних у XVIII столітті авторів, епістолярій.

Портрет Григорія Савича Сковороди